

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus
Kertészettudományi Intézet

PORTFÓLIÓ

Készítette:

Wágenhoferné Pohl Magdolna
A0CJH6

Gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzési szak

Konzulens:

Dr. Tury Rita
adjunktus

Gyöngyös
2022

TARTALOMJEGYZÉK

SZAKMAI ESETTANULMÁNY.....	1
1. BEVEZETÉS.....	3
2. SZAKIRODALMI FELDOLGOZÁS.....	4
2.1. A környezeti nevelés	4
2.1.1. Napjank óvodai környezetének jellemzői.....	5
2.1.2. Lehoczky János: Iskola a természetben avagy a környezeti nevelés gyakorlata.....	6
2.1.3. A környezeti nevelés közügy	8
2.1.4. Egészségnevelés – Jó gyakorlatok.....	11
3. TÉMA KIFEJTÉSE - Kakukkfű Porta – a kezdetektől.....	12
3.1.Környezeti nevelés a Kakukkfű Portán.....	17
3.1.2.”Vissza a természetbe!” – Nyári táborok a Kakukkfű Portán.....	18
3.1.3 Ősszel is „Vissza a természetbe!” Őszi táborok a Kakukkfű Portán.....	22
3.1.4. Malombéli gyermekprogramjaink.....	23
4. SZAKMAI ÖSSZEGZÉS.....	30
GYAKORLATOK BESZÁMOLÓJA.....	34
1. Bevezetés.....	34
2. Gazdasági gyakorlat I.....	35
2.1.Gyenesdiás Nagyközség Általános Iskolája.....	34
2.1.1. Gyakorlati tevékenység.....	35
2.1.2.SZAKMAI ÖSSZEGZÉS.....	36
3. Gazdasági gyakorlat II.....	36
3.1.A szentgyörgyvári levendulafarm elhelyezkedése, tudnivalói.....	37
3.1.1.Gyakorlati tevékenységem.....	39
3.1.2.SZAKMAI ÖSSZEGZÉS.....	40
4. Gazdasági gyakorlat III.....	40
4.1. Volner Lajos kertészete Gyenesdiáson.....	42
4.1.1. Gyakorlati tevékenységem a kertészetben.....	42
4.1.2.SZAKMAI ÖSSZEGZÉS.....	43
5. Nyári gyakorlat.....	44
5.1.Vindornyaszőlős – Parragi kertészet	44
5.1.1.Gyakorlati tevékenységem a kertészetben.....	45
5.1.2. SZAKMAI ÖSSZEGZÉS.....	46

SZAKMAI ESETTANULMÁNY

A környezeti nevelés megvalósult gyakorlata Kakukkfű Portánkon

1. BEVEZETÉS

Témaválasztásom saját megtapasztalásaimon, Kakukkfű Porta nevű vállalkozásom tevékenységének alappilléret adó, gyógynövényeket megismertető és megszerettető gyermekfoglalkozásaim, táboraim, rendkívüli környezetismeret óráim, élménynapjaimon megszerzett és mélyen megélt tapasztalataimra alapozott.

Három gyermek édesanyjaként, természetgyógyász-fitoterapeutaként hitvallásomnak tekintem azt, hogy a gyógynövényeket, a természet szeretetét minél kisebb korban megismertessük a gyerekekkel. Azt gondolom, itt dől el minden. Nagyon sok régi tudás elveszett, generációk tapasztalati, hagyományos tudásai merültek feledésbe. A fiatal, kisgyermekes szülőknek nincsen hova visszanyúlnia, hiszen az ő szüleik sem tudták már nekik átadni a gyógynövények ismeretét. Sajnálatosan tapasztalom, hogy egyre kevésbé vannak alapvető fogalmakkal tisztában a gyerekek a növényekkel, pláne a gyógynövényekkel kapcsolatosan. Úgy vélem, hogy a 24. órában vagyunk, hogy egy egészségtudatosabb generációt neveljünk fel annak érdekében, hogy visszaálljon majdan a természet iránti tisztelet, ami annak megismerésével történhet csak.

Mindennek aktualitását a civilizációs betegségek tapasztalható, rohamos terjedése, gyermekeink immunrendszerének, ellenálló képességének nagy mértékű romlása, ezáltal egy beteg, felnőtt társadalom érzékelhető létrejötte adja.

Hiszek benne, hogy ha gyermekeinknél magot vetünk azzal, hogy megismertetjük velük egészen kicsi korban már a gyógynövényeket, a természet adta kincseket, a holisztikus szemléletmódot, egy erősebb, egészségesebb felnőtt kort tudunk nekik biztosítani.

Vissza kell térnünk a természetbe, hogy megtapasztalva annak minden jótékony hatását, csodáját, ismét egészségben élhessünk.

Ezért lett mottója a "Vissza a természetbe" szlogen táborainknak és élménynapjainknak is, gyógynövényes tevékenységemnek, mely híven tükrözi a Kakukkfű Portánkon zajló élmény-, szeretet-, és gyakorlat központú környezeti nevelést.

2. SZAKIRODALMI FELDOLGOZÁS

Témaválasztásommal kapcsolatosan a hazai szakirodalom nem túlságosan gazdag, gyógynövények tekintetében a környezeti nevelés témájában pedig szinte egyáltalán nincsenek lejegyzett, konkrét tapasztalatok. Reményeim szerint úttörő munkám, illetve elkészülő portfólióm is segítséget nyújtanak majd az utánam következő, a témára elkötelezett és érzékeny generációknak munkám követésében, így szakirodalomként is segítséget jelenthet majd számukra.

2.1. A környezeti nevelés

Célja: a környezettel harmóniában élő, környezettudatos gondolkodású ember nevelése, aki odafigyel környezetére, magára, ehhez megfelelő tudással, beállítottsággal, motivációval bír.

Míg a hagyományos környezetismeret tantárgy célja a természeti és épített környezetben való eligazodáshoz szükséges megfelelő tudás megszerzése, addig a környezeti nevelés esetében a megfelelő környezeti attitűd kialakítása a cél. Míg az előbbi esetben tanításról, az utóbbiban nevelésről beszélünk.

A környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel kialakításához nem elegendők önmagukban a kognitív követelmények. A megszerzett tudás mellett az érzelmi viszonyulás és a környezetbarát szokásrend kialakítása is kívánatos. Az egyéni magatartás és szokások változása érdekében el kell fogadni a fenntartható élet etikáját.

A környezeti nevelés érzelmi ráhatást és szokásformálást hasonló fontosságúnak tartja, mint az ismeretek megszerzését.

Legtöbb szokásunk alapja a korai életkorhoz kapcsolódik, mélyen begyökerezve tudatalattinkba, irányítva későbbi cselekvéseinket, döntéseinket. A kisiskolás kor aktív szakasz a környezet- és egészségtudatos magatartás, az ökológiai szemlélet formálása szempontjából.

Bódis A., Ádám F. [2013] A környező világ megismerésének módszerei. jgypk.hu.

Letöltés ideje: 2022. 08. 30.

A környezeti nevelés jelentősége

„Gondoskodni kell arról, hogy a természetvédelem oktatása már az óvodás kortól tudományosan megalapozott és egyúttal élményszerű is legyen.” – fogalmazta meg az OECD számára készült magyar Nemzeti Beszámoló.

Magyarországon a környezeti nevelés fejlesztésére, korszerűsítésére nagy szükség van, hiszen az elmaradásunk hatalmas az Európai Unió országaihoz képest.

2.1.1. Napjaink óvodai környezeti nevelésének jellemzői

A környezeti nevelés követelményrendszerének kimunkálását szakértői munkacsoport végezte Kontra György vezetésével. Tevékenységük eredményeit foglalta össze Victor András az 1993-ban megjelent A környezeti nevelés rendszere című tanulmányban. Ebben igen széleskörűen, átfogóan, minden korosztály és iskolatípus számára egyértelműen megadja a környezeti nevelés fogalmát, jellemzőit.

A környezeti nevelés szókapcsolat jelentése összetett:

- nevelés: tervszerű, tudatos fejlesztést, folyamatosságot, tehát, személyiségfejlesztést jelent;
- környezeti: a környezet megvédésén túl, a környezettel való együttélésre, végső soron: környezeti kultúrára nevelést.

„A környezetkultúra életmód, gondolkodás- és viselkedésmód, védelem, fejlesztés, okos és mértéktartó felhasználás és még ezen kívül sok minden más”.

A környezeti nevelés fogalma magába foglalja a környezeti oktatást és képzést, tehát ismeretnyújtást és képességfejlesztést, valamint a természet szeretetére, tiszteletére és védelmére nevelést vagyis a természet- és a környezet védelemre nevelést is. Alapelvei meghatározzák mindennapi munkánkat. Természetesen az óvodás gyermekek életkori, egyéni sajátosságaihoz, és gondolkodásuk megfelelő fejlettségi szintjéhez alkalmazkodva. A környezeti nevelés időben véget nem érő, élethosszig tartó folyamat. Intézményben és intézményen kívül egyaránt történhet. Igen fontosak a nem intézményes hatások (lakóhelyi

közösségek, barátok, ismerősök, tömegkommunikáció stb.). A környezettel kapcsolatos kérdések, problémák komplexek. Ezért a környezeti nevelés és a sokoldalú látásmód kialakítása érdekében szükségszerűen tudomány és tantárgyközi, tehát interdiszciplináris. Környezeti gondjaink globális és lokális gondok, megközelítésükre, megoldásukra is ez jellemző. Jelen tevékenységünk jövőnk meghatározója, ezért a környezeti nevelés aktuális és jövőorientált, amelyek komplementáris egységet alkotnak. Minden mindennel összefügg a környezetünkben, tehát környezeti nevelésünk is rendszerszemléletű. Ahhoz, hogy a világ gondjait, helyi gondjainkat a gyermekek, a fiatalok „mi - tudattal” kezeljék, nevelésük folyamatában alkalmaznunk kell azokat a módszereket, amelyek a környezet megismerésében segítik őket.

2.1.2. Lehoczky János: Iskola a természetben avagy a környezeti nevelés gyakorlata

Lehoczky János „Iskola a természetben avagy a környezeti nevelés gyakorlata” c. könyve segítséget ad a pedagógusoknak, gyermekekkel foglalkozó közösségeknek, hogy új szemléletmóddal, a hagyományostól eltérő módon tudjanak megfelelni a jelen kor adta feladatoknak. A könyv gyakorlati példákat ad úgy a pedagógusok, nevelők kezébe, hogy azt vagy teljes egészében, vagy akár a saját-, ill. diákjaik, adottságaik , egyéb lehetőségeikhez, mintegy személyre szabva tudják hasznosítani. A könyv nagy segítséget adhat kezdő, vagy már gyakorlottabb pedagógusoknak, csoportok vezetőinek egyaránt.

Lehoczky János könyvének alapgondolata az, hogy „amióta nevelés létezik, azóta létezik környezeti nevelés is. Hiszen az élet folyamatos alkalmazkodás a – természeti és az ember által létrehozott – környezethez.”

Mindez viszont csak az utóbbi években kapott nagyobb hangsúlyt, hiszen a környezeti problémák mind súlyosabbá válása rendkívül fontossá teszi, hogy az elkövetkezendő generációkban egy biztos ökológiai szemlélet kialakuljon. A gyermekeken keresztül tudunk hatással lenni a nagyobb közösség gondolkodásmódjára is. Fontos hatása lehet, hogy egy biztosan pozitív jövőképet mutat meg, közösségben tanít gondolkodni, ami jelenlegi egoista világunkban igencsak fontos. Értékek és a gondok tárgyalásának egyensúlyára való törekvést is megmutatja, mely az oktatás folyamán is nagy jelentőségű. Megmutatja, hogyan lehet a gyerekekben kialakítani egyfajta hitrendszert, hogy hogyan tudnak tenni környezetükért magánemberként és majd felnőtt korukban esetleg döntéshozóként is. A szerző megfogalmazza munkájában azt is, hogy a gyerekeknek meg kell mutatni a környezeti nevelés által, hogy a cselekvés javíthatja a környezet állapotát, az ott élők közérzetét és akár túlélési

esélyeit – az embert is beleértve. Ilyen feladat lehet akár egy az iskolához közeli mező, rét megtisztítása, madáretetők kihelyezése stb.

A könyv biztos segítséget nyújt az iskolai, vagy közösségeken belüli környezeti nevelés megtervezéséhez. Elsőként a pedagógusok, nevelők, csoportvezetők konkrét feladatait. Lehoczky szerint minden pedagógus, gyermeket nevelő fontos és elsődleges feladata a környezeti nevelés, mely nem csupán egy adott tantárgyhoz köthető. Többféle lehetőséget mutat be, melyek által az integrált környezeti nevelés gyakorlattá válhat. Pl. jeles napok megünneplése, erdei iskolák, „külsős” szakemberek bevonásával.

A mai oktatási rendszer révén a világot a gyerekeknek tantárgyakhoz kötötten szétszabdallják, viszont a környezeti nevelés lehetőséget biztosít az így szétválasztott darabokat ismét egységgé kovácsolni, vagyis holisztikus szemléletű nevelést biztosít.

A holisztikus tanítás a benyomások az érzelmek fontosságát hangsúlyozza. A harmonikus életvezetés, a természet szépsége, sokfélesége mind érték, vagyis a környezeti nevelés igazán hangsúlyosan értékeket közvetítő nevelési mód.

A mai fogyasztói társadalomban a gyerekekkel és persze a felnőttekkel is rendkívül nehéz megértetni azt, hogy nem csak a megvásárolt tárgyak jelenthetnek értéket kizárólagos joggal. Az eredményes környezeti nevelés mindenképpen újfajta szemléletmódot, új módszerek kialakítását igényli. Ezeknek a módszereknek a megfelelő megválasztásához rendkívül jó alapot biztosít a könyv.

A környezeti nevelés legfontosabb helyszíne a „szabadég-iskola”, melyben a megtapasztalt élmények által a természet a gyerekekhez érzelmileg is sokkal közelebb kerülhet. A gyerekeknek nem elég megtanulni, hanem meg is kell tapasztalni a természetet, benne vizsgálódva, szaglászva, kóstolva, érzékszervei bevonásával. A Természetben zajló tevékenységek során a gyerekeknek sokféle képessége erősödik, fejlődik, pl. az érzékelési, megfigyelési és ezekről megszerzett tapasztalatainak közlési készsége is. Fontos, hogy a könyvben leírt módszerek kiemelik a gyerekeket a passzív, befogadó, csak szemlélő szerepkörből aktív résztvevővé téve őket.

Lehoczky János könyve lírai és tárgyyszerű is egyben. Vannak benne környezetvédelemmel kapcsolatos törvények éppúgy, mint versek, mesék, pedagógiai fogalmak egyaránt. Pont olyan sokarcú, mint maga a környezeti nevelés.

2.1.3. A környezeti nevelés közügy

Ezzel a címmel 2009-ben jelent meg könyv, de aktuális mondanivalója ma is jól hasznosítható a kisgyermeknevelés folyamatában.

A kötet több tanulmányt is tartalmaz a környezeti nevelés témakörében.

Az óvodakertek jelentőségét mutatják be a fenntarthatóságra nevelés egyik elsődleges színteréül Bihariné Krekó Ilona és Kanczler Gyuláné ugyanezen című tanulmányukban a kötetben. A kert, a természet, a növények újrafelfedezésére, bemutatására vállalkoztak az írók, melyben hangsúlyozzák az egészséget szolgáló különböző, az óvodai kiskertben megtermelt zöltségek, növények elfogyasztásának fontosságát.

A kötetben kiemelten fontos részt kapott az egészségfejlesztésben jelentős gyógynövények hatásuknak, termesztésüknek, fajainak megismertetése, mindennek megtapasztalása. A szerzők mintegy útmutatót készítettek az óvodakert kialakításának szempontjaihoz. A tanulmányt még tovább gazdagítják a „Madárbarát kert”, „Aromakert”, „A Biblia növényei az óvodakertben” című fejezetek.

A könyv záró fejezetében „a környezeti nevelés lelki sokoldalúságát” történeti megközelítéssel Fehér Ágota foglalja össze, Várkonyi Dezsőtől, Kodály Zoltántól kezdve a mai Düll, Buda, Bagdy kiemelkedő megállapításai révén.

David Brower, híres környezetvédelmi aktivista mondása: „A Földet nem apáinktól örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön. Ez akár a környezeti nevelés mottója is lehetne.

Attól függetlenül, hogy nem mindig tudatosul bennünk, tudnunk kell, hogy mindig hatással vagyunk környezetünkre a mindennapjaink során.. Ahhoz, hogy egészségben élhessünk, bolygónkat kímélnünk kell, ezt úgy tudjuk megtenni, ha már az egészen kis gyermekeket megtanítjuk környezetünk ismeretére, védelmére, kincseinek megfelelő módon történő hasznosítására, természetesen fenntartható módon. Mindehhez viszont ismernünk kell környezetünket, meg kell tanulnunk vele harmóniában élnünk. A felnövekvő generációkra ez különösen igaz, hiszen nekik az egyre aggasztóbb környezeti problémák miatt egészen kicsi kortól át kell adnunk a természet tiszteletét, szeretetét, fontosságát. Minderre a legújabb tapasztalatok szerint az egyik legjobb és leghatékonyabban működő eszköz az érzékenyítő

környezeti nevelés. Ennek a módszernek a lényege az, hogy a természeti rendszerek, a benne levő élőlények megismertetése által segít felismertetni a fiatalok felelősségét a környezeti gondok kialakulásában, egészségük fenntartásában, betegségek megelőzésében, de ugyanúgy tisztázza a fennálló és egyre inkább kialakuló aggasztó helyzet megoldásában is.

Az érzékenyítés szónak korábban egyetlen jelentése volt. Az viszont sem a nevelés, sem a szociológia, sem a pszichológia tárgykörébe nem tartozott.

Az érzékenyítés szó jelentése:

- kisebb behatás révén is nagyobb reakció jön létre, vagyis valamit sérülővé tesz. Például hidegben a levegő belégzése érzékenyíti a fogat, vagyis érzékenyítés alakul ki.
- pedagógia tárgykörében nem régi fogalom az érzékenyítés. Jelenthet egy, de akár több technikát is azért, hogy valakinek elfogadható legyen másvalakinek a szokásostól való eltérése.

Érzékenyítés – példák

Például gyerekkorban óvodában vagy iskolában olyan nézőpontok oktatása, bemutatása a gyerekeknek, vagy olyan gyakorlatok végzése – esetünkben pl. gyógynövények kóstoltatása, szaglása stb. - melyek hatására természetesnek találja a gyermek, hogy például a cickafarkfű keserű íze jótékony hatású a szervezetére, holott nem szereti a keserű ízt. Megtapasztalja, megtudja, használja. Jó esetben otthon is átadja ezt a családban és a körforgás révén máris bekerült egy íz, egy hatás a felnőtteknek is.

Zöld oktatás

Az oktatási és képzési ágazatot az EU ösztönzi arra, hogy tetteikkel is járuljon hozzá a zöld átálláshoz, erősítse meg mindebben a tanulókat, azok fenttarthatósági kompetenciáival egyaránt. Vitathatatlan a gyermekkori környezeti oktatás és nevelés mind fontosabbá válása. Viszont ez nem elég. A későbbiekben a fiatal felnőtt és a felnőtt korosztály részére is különös hangsúlyt kell kapnia mindennek.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 54–55. §-aiban: „mindenkinek joga van a környezeti ismeretek megszerzésére és ismereteinek fejlesztésére”;

Iskolakert program

„Nagy gond, hogy a városi közegben felnövő gyerekek egyre ritkábban és egyre kevesebb féle élőlényel találkoznak, nem ismerik a természet gazdagságát.” Bálint György.

A mai, természetes környezetüktől elszakadva mindennapjaikat élő városi gyermekek szinte teljesen a digitális térben, a természettől elszakadva élik mindennapjaikat. Az iskolakert egy olyan öko szemléletű oktatási és nevelési helyszín, ahol a tanulók a házi kerti zöldségnövények, gyógynövények, gyümölcsök, dísnövények gondozási, termesztési folyamataiban, munkáiban aktívan részt vesznek. Az „Iskolakert program” fő védnöke Bálint György támogatta szakmailag, inspirálta a program kidolgozását, majd annak népszerűsítését. Ezekben a kertekben olyan gyakorlati tanítási folyamat valósulhat meg, ahol a gyermekek minden kompetenciája egyaránt fejlődhet.

Az iskolakerti oktatás

“A kert nagyszerű tanár. Türelemre és körültekintő éberségre tanít, szorgalomra és takarékoságra nevel, de amit legfőképp belénk olt: az a teljes bizalom.” – Gertrude Jekyll (1843-1932), angol kerttervező.

Az iskolakert megtervezése fontos és összetett feladat. Figyelembe kell venni a tanulók érettségét, a kert ökológiai adottságait és nem utolsósorban a pedagógiai célokat. Modulokba, vagy éppen blokkokba érdemes a kert munkáit foglalkozásonként bontani. Vagyis egy-egy blokk egy egész részt képez önmagában is a résztvevőknek. Korosztályonként más-más célokkal, megvalósíthatósággal, feladatokkal kell tervezni az oktatási csoportok tevékenységét, hiszen figyelembe kell venni a gyermekek eltérő értelmi, fizikai adottságait, melyekkel a foglalkozásokon részt vesznek. A korosztályoknak ajánlott figyelembe venni az alábbi szempontokat a tevékenységek megtervezésekor: oktatási szempontok, érdeklődés, testi erő:

- kisebbeknek az erő az adott munka elvégzéséhez még nincsen meg, ezért kisebb eszközökkel dolgoznak, míg a nagyobbak már képesek nagyobb eszközökkel is dolgozni, nehezebb fizikai munkát elvégezni
- tevékenységi súlypontok: minden korosztálynak más kelti fel a figyelmét, más lehet érdekes pl. a kisebbeknek az aranyvessző barkájának kipattanása, ill. annak megfigyelése érdekesebb, mint az idősebbeknek.

Bálint György, [2017]iskolakertprogram.hu. Letöltés ideje: 2022. 09. 01.

2.1.4. Egészségnevelés – Jó gyakorlatok

Pedagógusok az egészségért címmel rendezett szakmai konferenciát 2014. október 3-án Budapesten az EMMI Köznevelésért Felelős Államtitkársága és az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. A rendezők célul tűzték ki, hogy az iskolai egészségfejlesztés és egészségnevelés témaköréből olyan jó gyakorlatokat és működő projekteket mutassanak be, melyek minden pedagógusnak alapul szolgálhatnak, és az összes oktatási szintén alkalmazhatóak.

Előadásában Brassói Sándor, az EMMI Köznevelés, irányítási Főosztályának vezetője elmondta, hogy a megújult köznevelési rendszernek az iskolai egészségfejlesztés kiemelt területe.

A konferencián Bagdy Emőke klinikai szakpszichológus kifejtette azon gondolatát, hogy az iskolai egészségfejlesztésnek valóban egésznek kell lennie: vagyis a testi egészség mellett a lelki egészség megtartása is ugyanolyan fontos fontos a lelki és pszichés egészség megőrzése is.

Egészségfejlesztés

Barabás Katalin Egészségfejlesztés c. könyvében rávilágít, hogy mindannyiunk közös ügye és záloga az egészséges ifjúság megteremtése, éppen ezért az iskolai egészségfejlesztés tulajdonképpen egy befektetés. Megállapítja kötetében, hogy az egészségnevelés tantárgy bevezetése biztosítja azt, hogy a tanulók ismereteket és készségeket sajátítsanak el a az egészségben megélt környezetükben. A tankönyv elsődlegesen az egészségfejlesztéshez szükséges alapvető életmódbeli ismereteket kívánja átadni, melyek melyek egyedi útmutatást adnak arra, hogy minden pedagógus egészségfejlesztő is legyen egyszerre.

Egészségmegőrzés

Jennie Naidoo - Jane Wills Egészségmegőrzés c. könyve az oktatásban és az egészségügyben dolgozók ill. az egészségmegőrzés és a népjólét elkötelezettjeinek segítő tananyaga. Az első rész az elméleti háttérrel vizsgálja, az egészség, az egészségnevelés és az egészségmegőrzés fogalmainak értelmezésével. A második részben található gyakorlati megoldások jelentik a legfontosabb segítséget egészségünk megőrzésének témakörében.

Ugyanezen alapgondolatokkal találkozhatunk lényegesen élesebben, erőteljesebben megfogalmazva Gombocz János – Hamer Pál Test és nevelés – egészségnevelés? c. munkájában is, kiemelten az egészségmegőrzés pedagógiai megközelítésével. Az egészséget megőrző, egészségre megtanítható, azt, hogy mindegyre hogyan lehet nevelni és rávezetni a gyermekeket, ill. mindennek pedagógiai elsajátíthatóságának elméletét mutatja be Ágoston György: Nevelélmélet c. kötete is a témában. Mindezeknek a könyveknek jó alapot adott Meleg Csilla két kötete is, melyek az Iskolai egészségnevelés: a feladat újrafogalmazása, ill. a Az iskola időarcai címmel mára alapmunkáknak számítanak. A kötetek szerzője már 1999-ben előre tekint az iskolákban, nevelési intézményekben egy új fajta pedagógiai szemléletmódváltást sürgetővé téve. Megfogalmazza az egészségnevelés elavultságát, megkérdőjelezi annak létezését, a holisztikus szemlélet mód pedagógiai megmutatkozását sürgeti. Rendkívül tanulságos és informatív számomra Szent-Györgyi Albert 1930-ban Szegeden, az Országos Testnevelési Kongresszuson tartott előadása, melyből kiderül, hogy milyen konkrét problémákat okozott akkoriban a gyermekek testi-lelki épülése, vagy éppen elmaradása, előre vetítve a problémák megoldásának környezeti nevelésben való lehetőségeit.

3. A TÉMA KIFEJTÉSE

Kakukkfű Porta – A kezdetektől napjainkig

Életem során a sorsom mindig úgy alakult, hogy növényekkel legyek körülvéve, természetes közegem volt már gyermekkoromtól a zalai dombok ölelte gyönyörű környezetem mély tisztelete és szeretete. Sok kitérő után, rengeteg megtapasztalás révén saját ill. gyermekeim egészségügyi problémái révén jutottam el immár sok éve oda, hogy mindez a szeretet átforduljon hivatásommá. 2000-től már növények bővületében, aztán már hivatalosan 2013-tól természetgyógyász-fitoterapeutaként igyekszem segíteni a gyógynövények erejével a hozzám fordulóknak. És itt talán be is fejezhetném a bemutatkozásomat. Nem teszem. Mert

így nem lenne teljes

Volt egy álmom. Szerettem volna sokaknak segíteni és sokakkal megismertetni a gyógynövényeket, visszacsábítani gyerekeket –felnőtteket a ma minket uraló virtuális világból a természetbe. Élményekkel, illatokkal, ízekkel, mesékkel. Időt adva és elfogadtatva az ősi tudást, mely mindannyiunkban benne rejtőzik, csak elő kell csalogatni, sok hittel és szeretettel. Annyi pozitív élményem és érzésem volt mindezzel kapcsolatban valahonnan nagyon régről és mélyről jövően, hogy bármily nehéz is volt sokszor – mert néha bizony nagyon az volt – hittem benne, hogy sikerülni fog. Minden álom megvalósulásához azonban kellenek alappillérek, melyekre építeni lehet őket. A legfontosabb volt családom, elsősorban férjem töretlen támogatása, aztán a saját kis családi birtokunkon megszerzett tapasztalati tudás, mely gyermekkori és fiatal felnőttkori élményeimen alapul.

Számunkra egy alig ismert helyen találtunk rá kis birtokunkra, melybe első látásra beleszerettünk, pedig nem voltak igazán idillikusak azok az első, esős-borús pillanatok. Mégis tudtuk, hogy ott kezdődik valami. És elkezdődött. Ültettünk, nyírtunk, vágunk, ástunk, kapáltunk és terveztünk. Önellátóak lettünk. Sokat dolgoztunk és dolgozunk. De mindezt jó szívvel és örömmel, jólesően tettük és tesszük ma is.

Közben a gyerekeink cseperedtek és tanulták a természetet. Madarakat etettünk és figyeltünk meg, akkor is szánkóztunk, amikor a városban alig volt hó, együtt jártuk be a környék minden zegét-zugát, és persze lestük-vártuk a gyógynövényeket mindenütt. Mindenünk megtermett és megterem, amire szükségünk van. Termékekink között gyógynövény szörpök, lekvárok, dzsemek, ecetek, teák, álompárnák találhatóak jelenleg is, folyamatosan változó készlettel.

Aztán lett felesleg, piacoztunk, büszkén árultuk az általunk megtermeltekből készített szörpöket, lekvárokat, gyógynövényes készítményeinket és egyebeket. Hírünk ment a környéken. Aztán egyre többet hívtak előadásokat tartani, számos helyi és országos lapban megjelentek írásaim, riportok rólunk. Gyermekeim révén egyre több szülővel, pedagógussal kerültem kapcsolatba, és elszántan kezdtem tenni a felnövekvő generációk egészségtudatos létre való neveléséért, környezetünk megismeréséért. A növényekről, gyógynövényekről, azok élettani jelentőségéről ismeretterjesztő előadásokat-, óvodákban, iskolákban játékos környezetismeret órákat kezdtem el tartani, melyeknek célja az, hogy megtapasztalt élményt adva és gyerekek érzékszerveit is bevonva a mélyebb, maradandó ismeretek révén visszacsábítsam őket a virtuális világból a valódi tudás birodalmába.

Így jött a gyerekek és szülők által nagyon megkedvelt „Vissza a természetbe” c. természet- és gyógynövényismereti gyermektáboraim ötlete is. A gyerekek – és általuk a szülők, pedagógusok – rendkívül pozitív visszajelzései ösztönöztek arra, hogy mindezt tovább folytassam. Kakukkfű Portámon először Keszthelyen, majd Karmacson és immár Gyenesdiáson, a Festetics Herbárium és Fűszerkertben is előadásokat, tanfolyamokat tartok gyógynövényekről, természetes gyógymódokról holisztikus szemléletmódra való rávezetéssel. Országosan több helyen teszem immár ugyanezt. És az álom itt kezd valósággá válni.

Hiszem, hogy egyre többen térünk vissza a természetbe, ismét megtanuljuk tisztelni az anyaföldünket, a növényeket és az állatokat. Megtanuljuk tisztelni a környezetünket. Megismerjük a gyógynövényeket. Faunánkat és flóránkat.

Mert ez lehet a jövőnk. Csakis ez.

Három gyermekem közül a kisebbik fiam nagy kedvence a kakukkfű, mely birtokunk környékén nagyobb mennyiségben található vadon élő fajtájában ill. termesztjük, feldolgozzuk is azt. Egészen kicsinyke korától minden formájában ez a gyógynövény volt az, és a mai napig is az, amely minden - még a szakirodalom által nem is említett - bajára csak egyetlen segítsége volt minden bajra. Így nem is volt kérdés, hogy tevékenységünk margórája melyik gyógynövényt válasszuk.

Munkám rendkívül összetett és sokrétű. Folyamatosan gyógynövényekkel kapcsolatos képzéseket, gyakorlati workshopokat szervezek és tartok, óvodákba, iskolákba járok rendkívüli környezet órákat tartani, de természetgyógyászként egyéni terápiákat - mint fitoterápia, Bach-virágterápia - is tartok. 2021 májusától Gyenesdiáson a Festetics Herbárium és Fűszerkert, ill. Vízimalom üzemeltetőjeként a helyszínen is élménynapokkal, előadásokkal, foglalkozásokkal ismertetem meg a látogatókat. Mindeközben pedig közel másfél hektáron gazdálkodunk családommal karmacsi birtokunkon, ahol a megtermelt növényekből, gyümölcsökből ill. a környéken begyűjtött vadon élő gyógynövényekből általunk előállított termékeinket (szörpök, ecetek, teák, dzsemek, lekvárok stb.) is értékesítjük rendezvényeken, egészségnapokon, a Herbáriumban, ahol gyógynövény szörpöző és limonádézó is létesült tevékenységünkre alapozva.

Még itt, "vidéken" is találkoztam olyan kisgyerekekkel a foglalkozások során, aki még soha nem kóstolt olyan paradicsomot például, ami nem dobozból, a hipermarket polcáról került ki. Vagy éppen nem tudja, hogy a burgonya sem a polcokon terem az üzletekben, vagy a kedvenc

pizzájára kerülő fűszer sem a tasakban terem. Úgy gondolom, a 24. órában vagyunk, hogy egy tudatosabb, egészségtudatosabb generációt neveljünk fel, hogy visszaálljon valamikor a természet iránti tisztelet, ami annak megismerésével történhet csak.

Ezért lett mottója a "Vissza a természetbe!" szlogen táborainknak is, melyek hosszú évek óta nagyon sikeresek.

Gyógynövényes foglalkozásokat tartottam saját gyermekeim óvodáiban, amelyek olyan kedveltek lettek idővel, hogy a szülők kértek, nyáron foglalkozzam gyerekeikkel, ahogy az órákon is tettem. Először 3 napos táboraink voltak, melyek aztán az évek során "kinőtték" magukat 5 napossá, nyaranként több turnusban. Ezeken a táborokon nemcsak gyógynövényekkel ismerkedünk, bár ez volt az alap, ahonnan elindultunk velük. Túrázunk, erdőt járunk, rengeteget játszunk, kint a természetben, egészen egyszerűen. Tesszük mindezt úgy, hogy szinte észrevétlenül becsempésszük a nagy szeretetben együtt töltött napjainkba az érzékszerveken alapuló megtapasztalást, élményeket, hasznos, beépülő tudást adva. Vagyis kóstolunk, szaglászunk, tapintunk mindent, amit a természet ad. Márpedig a természet ontja a kincseit bőséggel, csak meg kell mutatni a gyerekeknek, hogy aztán hazavive a megszerzett, megszerett élményeket, akár a család mindennapjaiba is beépíthetőek legyenek mindezek. Hogy például ne féljenek egy kiránduláskor egy csalántól, vagy éppen egy vadrózsa szúrós ágaitól. Tudják azt, hogy melyik növény mire lehet jó, hogy lehet egy gyógytea elkészíteni stb. Legyen számukra mindez természetes, a mindennapjaik része. Büszke vagyok rá, hogy a nálam táborozó, visszatérő gyermekeimnek nem okoz gondot egy lándzsás útifű felismerése, vagy éppen egy gyógytea elkortyolgatása, a cukros, egészségtelen üdítőitalok helyett.

Mindebből a rengeteg, felhalmozódott, gyermekekkel töltött gyógynövényes idők megtapasztalásainak esszenciája lett a 2021 őszén megjelent Manófüvek - gyógynövényes családmesék c. mesekönyvem is, mely rekord gyorsasággal elfogyott, majd 2022 júniusában ezt követte immár második mesekönyvem, Tavaszi zsongás címmel. Nem volt tudatos, tervezett, hogy gyógynövényes tevékenységembe még egy mesekönyv is bele fog férni. Csak a valódi, megélt élmények előhozták bennem az igényt, hogy mindebből kézben fogható, használható tudást adó mesekönyv is legyen. Társasjátékkal, Zöldmanóval, a mesék főhősével, aki mindig siet, aki igyekszik segíteni a gyógyfüvekkel úgy, hogy közben megismerteti a gyerekeket - általuk pedig az egész családot akár - a gyógynövényekkel-manófüvekkel. Ahogy én is teszem.

Hosszú előkészítő folyamatok után, kb. 3 éves tervezési-szervezési munka révén 2021 májusában nyithattuk meg Gyenesdiáson a Festetics Herbárium és Fűszerkertet, Pékmúzeumot. Az 1551-es krónikákban már említett, már akkor fűszerkerttel körbevett, egykori Talabér-Bujtor-Osvald féle vízimalom épülete romjaiból, csipkerózsika álmából éledt újjá, Gyenesdiás nagyközség önkormányzatának több sikeres pályázati forrásának lehetőségével. Számomra óriási megtiszteltetés, hogy az üzemeltetést eddigi gyógynövényekkel kapcsolatos , helyi, meghatározó, Kakukkfű Portás tevékenységemre alapozva a nagyközség önkormányzata rám bízta. A Malom épületében helyet kapott egy Pékmúzeum, melyben a gabona útja egészen a kenyér sütéséig végig követhető, interaktív bemutatási lehetőséggel, gyakorlati bemutató térrel, csodás és hatalmas magyar kemencével, működő malomkerékkel, varázslatos patakkal. Az épület másik részében pedig a Herbáriumunk illatozik, "boszorkánykonyhával", bemutató és kézműves, gyógynövényes kincseket rejtő árusító hellyel. A Herbáriumhoz kapcsolódik egy 6 magasságyásból kialakított fűszerkert, ahol az alap, termesztett gyógy- fűszernövényeket lehet megcsodálni, megismerni. Különlegességünk a "Gyógyító óriás" nevet kapott magasságyásunk az épület előtt, mely az adott szervhez ültetett gyógynövénnyel érzékelteti arra ható lehetőségét. A fűszerkert növényeiből, ill. az általunk karmacsi birtokunkon megtermelt gyógynövényes készítményeiből pedig kézműves limonádézás és gyógyteázás is megvalósul, szakmai javaslatokkal, szakértő segítséggel a hozzánk fordulók számára.

Az eddigi tapasztalataink alapján egyértelműen megfogalmazható, hogy mindarra, ami Gyenesdiáson a Herbáriummal, fűszerkerttel és persze a Pékmúzeummal megvalósult értékes, igény van rá, a látogatók szeretik, jó érzésekkel távoznak tőlünk, akik tehetik, visszatérnek akár többször is egy gyógynövény teára, vagy éppen egy fűszerkerti sétára, előadásra. Nem elhanyagolható, hogy a tavalyi első "szezomban" közel 800, az idei, 2022-es évben pedig több, mint 1000 gyermek ismerkedhetett nálunk különböző csoportos foglalkozáson, élménynapokon a gyógynövényekkel!

Tematikus hétvégéink, workshopjaink nemcsak a nyári, hanem a kevesebb programot biztosító, csendesebb őszi-téli időszakban is fontos és színes élményelemként jelentek meg az országos kínálatban.

A pedagógusok, szülők pedig felfigyeltek országos szinten is a lehetőségre, hogy az élőhelyen, hiteles alapokon nyugvó, rendkívüli környezet órák a különleges helyszínen akár egy osztálykirándulás keretein belül is meghatározó élményt jelenthetnek felnőtteknek,

gyerekeknek egyaránt

3.1. Környezeti nevelés a Kakukkfű Portán

Amikor 2013-ban, sikeres fitoterápia szakvizsgám után nagy lendülettel és még nagyobb hittel kezembe fogtam egy réges-régi kosarat és abba az éppen aktuálisan gyűjthető gyógynövényeket beleszedve bekopogtattam akkor első osztályos kisfiam tanító nénijéhez, hogy megmutathassam kincseimet, nem gondoltam volna, hogy éppen a környezeti nevelés útján kezdek el járni. A környezetismeret is oktató tanító néni nagy örömmel fogadta ötletem, hogy az osztálynak egy rendkívüli óra keretein belül mutathassam be a gyógynövényeket. Az óra olyannyira jól sikerült, hogy az iskolában szárnyra kapott a hír, hogy van egy anyuka, aki lelkesen, kóstoltatva, énekre bírva, játszva tanítja-ismerteti meg a gyógynövényeket. Innentől kezdve aztán nem volt – és azóta sincsen – megállás. Kisfiam akkori iskolájában majdnem minden osztályban jártam akkoriban kis kosárámmal, alsósoktól egészen a felsőbb osztályokig. Aztán persze az akkor óvodás kislányomhoz is eljutott a hír, így jöttek az óvodai csoportok, először csak az ismerős intézményben. És persze nyíltak a kapuk a továbbiakhoz is. A pedagógusok kézzől kézre adtak, hírem ment kisvárosunkban. Fontos és meghatározó időszaka volt ez életemnek és gyógynövényes tevékenységemnek egyaránt. Hozzáteszem, hogy mindezt önként tettem, semmiféle anyagi ellenszolgáltatás nélkül! Mellette már gazdálkodtunk birtokunkon, így a megtermeltekből lett már annyi felesleg, hogy először a helyi, majd később távolabbi termelői piacokon, rendezvényeken kezdtem el árulni őket. Ezeken az alkalmakon is rendkívül sok intenzív megtapasztalás, visszacsatolás érkezett hozzám az eladott portékáinkkal kapcsolatosan. Gyűltek tehát az élmények minden irányból. Az óvodai- iskolai környezet ismeret órák után egyre több szülő szólított, keresett meg, pozitív élményekkel, gyermekeik otthon elmesélt gyógynövényes élményeivel, melyek szépen lassan kezdtek sok-sok család mindennapjaivá válni ismét. Aztán az egyik szülő felvetette egy beszélgetés alkalmával, hogy annyira nagy élmény volt a gyógynövényes foglalkozás gyermeke számára, hogy jó lenne, ha mindezt a nyári szünidőben, akár egész napokban is tennénk, együtt.

1. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2016-ban Gyenesdiáson, a Zöld-napi gyógynövénytúrán.

3.1.2. „Vissza a természetbe!” – Nyári táborok a Kakukkfű Portán

Így született meg nyári táboraink ötlete, 2014-ben.

Ekkor még csak három napot próbáltam meg a gyerekekkel eltölteni, napközis jelleggel. A tematikát a gyógynövények megismertetésére alapoztam ezekre a napokra. Legnagyobb meglepetésemre már az első ilyen három napos táborom is rögtön 15 fővel indult. A viszonylag kis létszámhoz azóta is ragaszkodom, az azóta eltelt évek megerősítettek mindezzel kapcsolatosan is. Ekkor még egyedül voltam a gyerekekkel egész nap, ami hatalmas felelősséggel járt, nem volt egyszerű feladat. A három napban az első napot ismerkedéssel, sok játékkal és rövid városi növénymegfigyeléssel töltöttük. A másodikon egész napunkat a Keszthelyi Festetics Kastély pompás parkjában, ősfák és csodálatos növények között töltöttük el. A gyerekek észre sem vették, hogy számháború közben megismerték az öreg tölgyfát, a lándzsás útifüvek között uzsonnáztak, vagy éppen a hársfák között bújócskáztak. Észre nem vették, de tanulták, észrevétlenül. Harmadik napunkat szintén Keszthelyen, a Georgikon Majormúzeum Élménykertjében töltöttük, ahol a gyógynövénykertben már ismerkedtünk azok hatásaival játékosan, de közben kötelet húztunk, játszottunk a népi játszótéren, egész napunkat állatok és növények között tettük emlékezetessé. És vége lett az első tábornak. Szinte hihetetlen erős, mély barátságok, szeretetkapcsolatok alakultak ki közöttünk, melyek meghatározták számomra is azt, hogy mindezt folytatni kell. A gyerekek kikönyörögték, persze a szülőkkel együtt, hogy többé már ne csak

három napra legyünk együtt, hanem legalább egy hétre. Így kezdődött. Hozzáteszem, nem vagyok pedagógus, mégis akkor és ott, abban az évben elkezdődött a Kakukkfű Porta környezeti nevelése. Következő évektől már nyaranként több turnusban is érkeztek hozzánk a gyermekek, a nyári táborainkat követték az őszi szünet táborai is.

1. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2020. nyarán Karmacson, nyári táboros emlékeink képeiből.

A nyári táborok a „Vissza a természetbe!” nevet kapták, mely elnevezésben a gyermekekkel együtt töltött napjaink szellemisége, tevékenysége került meghatározásra. Az egy hét során valóban visszatérünk a természetbe, mely egészen apró, talán észrevehetetlen dolgokkal kezdődik. A tábor korosztálya vegyes, 7-től 14 éves korig vannak nálunk a gyerekek. De vannak persze ettől eltérő sémák is, hiszen van olyan táborosunk, aki már 5 éves korától velünk van minden nyáron. A szülőknek azt szoktam mondani, ha első napon úgy érzi a ránk bízott, 7 évnél kisebb gyermek, hogy jó volt a napja, maradhat a hét további napjain is. Még soha nem volt olyan kicsi, aki nem élvezte volna a tábor első napját, így mindig maradni szoktak. Első napon az ismerkedés előtt még megbeszéljük, hogy nincsen szükségünk ebben az egy hétben semmiféle digitális eszközre, letesszük telefonjainkat. A legelső évben volt egy apuka, aki ezt nem vette jó néven, azóta ez a probléma fel sem merül. Én elérhető vagyok, de a gyerekeknek nem kell, hogy minden rezdülése az elektronikus „kütyűktől” függjön. Ezt megértették és elfogadták szülők, gyerekek egyaránt. Néhány éve már, hogy kialakult egy

meghatározott tematikája táborainknak, melyhez igyekszem tartani magam. Első nap ismerkedünk, játszunk, még viszonylag keveset foglalkozunk gyógynövényekkel, éppen csak érintőlegesen vetődik fel a napban, hogy tulajdonképpen egy „gyógynövényes” hét veszi kezdetét. Erre a napra mindig hívok egy meglepetés vendéget. Volt már nálunk ezen a napon jóga a foci pályán, de voltak nálunk kutyás programok is ilyenkor. 4 éve állandó meghívott vendégünk már ezen a napon a Gyenes Néptáncegyüttes vezetője, Tarjány Sándor, aki hosszú évtizedek óta oktatja néptáncra a környék gyermekeit nagy szeretettel. Ezzel a programmal nemcsak jókedvvel indíthatjuk hetünket, de a közös tánc, az éneklés összekovácsolja a csapatokat, szinte észrevétlenül. A magyar néptánc, a népdalok növényekkel kapcsolatos vonatkozására is fény derül ilyenkor mindig, hiszen észrevétlenül is tulipánról, rózsáról, rozmaringról éneklünk tánc közben. Táborunk második napját mindig egy hosszabb túrával folytatjuk. Itt már a vadon élő gyógynövényekkel ismerkedünk. Utunk során több megállót teszünk, megfigyeljük a növényeket, ha szerencsénk van, állatokat is megleshetünk közben. A túra során gyűjtünk is a gyógynövényekből. A gyerekeknek vannak örökös kedvenceik, így nem maradhat ki egyetlen túra sem a pettyegetett tüdőfű megfigyelése, vagy éppen a csalán kóstolása nélkül sem. Mivel táborunk helyszíne Karmacs – birtokunk helyszíne – általában ezen a második napon innen a szomszédos Vindornyafokra, annak is hegyi pincéjéhez szoktunk átgyalogolni, ami kb. 10 km-es távolság. Ott a Rózsahegyi-pihenőnél már a helyiek várnak minket. A csöppnyi, alig 70 fős falucskának nagy esemény minden évben, amikor a gyerekekkel meglátogatjuk az ódon pincéhez tartozó kicsinyke kis szőlőbirtokot. Ott töltjük egész napunkat, szintén játékosan ismerkedünk a környezettel. A gyerekek a szőlősorok között számháborúznak, vagy éppen felmászhatnak a gyümölcsfákra, szarvasbogarak társaságában akár. Bográcsban főzzük meg közösen ebédünket is. Mindez annyi egyszerű és mégis boldog pillanatot ad a gyerekeknek, hogy ez a legkedvesebb napjuk minden évben. Ez a keddi nap szinte állandó. Érdekes megtapasztalás számomra is, hogy mennyire ragaszkodnak hozzá a gyerekek. A növényeket már előre mondják, tudják a hatásaikat, azt is, mikor lehet gyűjteni, mire lehet használni. Erre nagyon büszke vagyok. A harmadik napon minden évben egy új program következik. de mindig a környéken megtalálható és gyalogosan is elérhető helyszínt keresek. Így jártunk már Zalaköveskúton a Tarkarét Bivalytenyésztésben, ahol bivalyok között játszottunk, egész napunkat ott töltöttük. Itt volt egy nagyon erőteljesen belénk ivódó történet is. Az egyik kisfiú – határozott kérésem ellenére is – hirtelen mozdulattal közelített az egyik kb. 500-600 q súlyú bivaly felé, aki megijedve, rálépett a kisfiú lábára. Nagyobb baj szerencsére nem történt, viszont a gyermek nem tudott a lábára

állni, az alig néhány perc múlva meglilult és bedagadt. A gyerekek persze megriadtak – nekem nem volt rá időm, meg kellett oldani a problémát – és legnagyobb meglepetésemre rögtön elkezdtek gyógynövényt kutatni a sebesültnek. Alig hittem a szememnek, amikor rengeteg útifűvel kezdték el sebesült társukat ápolni, merthogy éppen előtte napon beszélgettünk az útifűvek sebgyógyító, fájdalomcsillapító hatásáról. A kisfiú lába szerencsére nem tört el, az útifűvet a zoknijába téve, néha-néha megpihenve, de meg tudta tenni a visszafelé vezető jónéhány kilométert még. Másnap jött a táborba, diadalittasan mutatta a lábát, hogy mennyire meggyógyította az útifű. Azt gondolom, ennél nagyobb megtapasztalás nem is történhetett volna velünk a táborok során. Ez a történet kb. 6 éve zajlott, azóta is emlegetik és tudják, megtanulták, megtapasztalták a hatást. Táborunk negyedik napján már folyamatosan ismételgetjük a hét során megismert gyógynövényeket, ezen a napon szintén túrázni szoktunk a környékre, változó, melyik évben éppen hova. Az utolsó, záró napunkon is hagyományos túránk van, melyből a gyerekek nem engednek. Hévízről gyalogolunk át mindig Karmacsra, mely szintén kb. 10 km-es távolság. Erdőn, mezőn át járunk egész nap. Szedünk növényeket, melyekből délután teát készítünk. Zárásként még egy területen egy megadott időn belül csoportokra osztva gyógynövénykereső versenyt is szoktam hirdetni. Komoly verseny alakul ki mindig, a kb. 20 percnyi megadott idő alatt kb. 20-30 féle gyógynövényt azonosítunk be és beszéljük meg, hogy mire lehet használni, melyik részét és persze, azt is, hogyan kell elkészíteni. Ezen a napon szoktunk még „szeretet-levelet” írni a gyerekekkel egymásról. Ennek a lényege az, hogy mindenki mond egy jó tulajdonságot mindenkiről, mely aztán felkerül a levélre, melyet hazavihetnek a gyerekek, emlékként egymásról. A pénteki , utolsó napunk délutánja mindig nehéz, nagy sírásokkal szoktunk elköszönni.

Igyekszem maradandó élményekhez, valódi megtapasztalásokhoz juttatni a gyerekeket az együtt töltött napok alatt. Minden évben egy aktuális témát jelölök ki, mintegy tematikaként a táboros napokra. Így volt már egészséges táplálkozás, magyarság, mozgás, vízfogyasztás a témánk, az alap, gyógynövényes téma mellett még pluszban. Úgy gondolom, mindezzel még inkább megvalósul a környezeti nevelés, hiszen valóban holisztikusan megközelítve ismerkedünk élő környezetünkkel.

Egyik évben boszi-, és varázsló képző hetet hirdettem hétfőn. Nagy izgalommal várták a gyerekek, hogy ebből vajon mi lesz. Hétfői napon az ismerkedés után mindenki kiválaszthatott magának egy kedvenc gyógynövényt, mellyel kapcsolatosan egész héten figyelt, kérdezhetett. Pénteken aztán rövidke beszámolót tartottak az adott gyógynövényről a

gyerekek, nagy izgalommal felkészülve. Öröm volt látni, hogy mennyire komolyan vették a feladatot. Így aztán pénteken kis boszikat és kis varázslókat „avattunk”, oklevéllel és általam főzött kicsinyke „varázsitallal” elengedve őket. (citromfű és menta szörpöt készítettem szépséges üvegbe töltve). Nagy élmény volt, azóta is járnak hozzám az akkor „avatott” gyermekek még mindig.

2. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2019-ben Zalaköveskúton, a Tarkarét Bivalytenyésztésben. „Vissza a természetbe!” nyári táborunk egyik napján a bivalyok között.

3.1.3. Ősszel is „Vissza a természetbe!” – Őszi táboraink

A nyári táborok után automatikusan jött az őszi táborok lehetősége is, hiszen a gyerekek vágytak egymás társaságára és az együtt tölthető időre egyaránt.

Szintén szülői kérésre kezdtük el így az őszi táborokat is Karmacson. Ezek a szünet rövideje miatt mindig 3 naposak csak. Igyekszem az őszi sokszínűségét, az őszi gyógynövényeket és a természet ilyen tájt megmutatkozó szépségeit a gyerekekkel megismertetni. Első napon nem megyünk messzire, maradunk Karmacson, helytörténeti túrát szoktunk járni a faluban, ahol

örömmel látnak minket mindig sétánk során. Különféle feladatokkal tesszük igazán színessé ezt a napunkat. A második napon teszünk általában egy egész napos túrát, ahol az őszi gyógynövények közül csipkebogyót biztosan mindig szedünk, melyből együtt a délután folyamán lekvárt készítünk ill. áztatunk belőle másnapra is. Az utolsó napon gyógynövénykóstoló versenyt mindig tartunk, ill. nagyon kedvelt az illóolajos játék, melyben szagolgatással párosítjuk a gyűjtött gyógynövényeket. A három nap ugyan nagyon rövid, de az évszakra jellemző növények ismeretével és rengeteg természetben megélt élménnyel, játékkal lesz mindig igazán teljes ez a táborunk is.

3. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2022. október 22-én Gyenesdiáson, a Festetics Fűszerkert és Herbáriumban általam tartott Tök-jó napi, gyermekfoglalkozáson.

3.1.4. Malombéli gyermekprogramjaink

Kakukkfű Portánk környezeti nevelésének Karmacs mellett fontos helyszíne lett 2021-től a gyenesdiási , egykori Talabér-Bujtor-Osvald féle vízimalom helyreállított épülete is.

Az épületben Pékmúzeum és a Festetics Herbárium és Fűszerkert került kialakításra, négy sikeres pályázatnak köszönhetően a helyi Önkormányzat által.

A komplexumot 7 évre aláírt szerződéssel 2021-től családommal üzemeltetjük. A már kialakult korábbi programjainkra alapozva itt újabb kihívásokkal és feladatokkal találkozunk. A nyári folyamatos nyitva tartás mellett egész évben tematikus programokkal (Tavaszi a Malomban, Ősz a Malomban, Advent a Malomban) várjuk a hozzánk látogatókat és persze a gyerekeket is. Mára az egész országból érkeznek hozzánk előre megbeszélt időpontokra gyermekcsoportok, óvodás kortól egészen középiskolás korig bezárólag.

4. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült Gyenesdiáson, az egykori Talabér-Bujtor-Osvald féle vízimalomnál, általános iskolásoknak tartott rendkívüli környezetismeret órán, 2022. júniusában.

Az interaktív gyógynövényes foglalkozás a korosztályokat figyelembe véve a következőképpen zajlik: játékos gyógynövényismereti előadást tartok, melyben az érzékszerveket is „megdolgoztatva” – szaglászunk, kóstolunk, tapintunk - ismertetem meg a gyógynövényekkel. A foglalkozás – érdeklődésüktől függően – kb. 30 perc. Utána megnézzük együtt a fűszerkertet, ahol szintén kóstolunk, szaglásszuk, érintjük a gyógynövényeket. A foglalkozás a Herbáriumban zárul, ahol a mennyezetről lelógatott gyógynövényekkel kicsit megidézem a gyerekeknek az egykori padlások hangulatát, mesélek nekik a magyar népmesékből és saját meséimből konkrét gyógynövényes példákkal. A kb. 1,5-2 órás elfoglaltság után a gyerekek mindig egy saját készítésű – általában citromfű, vagy bodzavirág – szörpöt kapnak még, amit jókedvűen fogyasztanak el együtt. Búcsúzóul azt szoktam a gyerekektől kérni, hogy, mivel én is

készültem és adtam nekik sok mindent, amíg nálam voltak, kérek cserébe én is valamit. Egy gyógynövényes, vagy virágos magyar népdalt, éneket szoktam ilyenkor kérni és kapok is mindig. Jó és felemelő érzés, hogy mennyire gondolkodnak és hogyan kezdenek el énekelni a legkisebbektől a legnagyobbakig mindig a gyerekek. Jó érzésekkel, kellemes megtapasztalásokkal engedem őket el a Malomból. Érdekes kihívás volt, amikor egy óvodás csoport után egy középiskolás érkezett hozzánk. A hatalmas korosztálybeli ugrást is áthidalták a mélyen a gyermekekben szunnyadó tiszta érzések, tudások. Amíg az óvodás elmondja, hogy anyukája a kedvenc spagettijét a kakukkfűvel ízesíti, addig a kamaszt már a drogok érdeklik elsősorban. Hogy számukra is maradandó és érdekes legyen a foglalkozás, beszélgetünk a halucinogén gyógynövényekről akár. Azt gondolom, így is megvalósul a környezeti nevelés.

5. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült Gyenesdiáson, 3. osztályosoknak általam tartott rendkívüli környezetismeret órán, 2022. májusában.

Malombéli gyógynövényes élménynapok

A 2021-es nyitás óta a nyári szünidőben 5 héten át, minden szerdán élménynapokat tartottunk a Malomban. Ezeknek az élménynapoknak is az a célja, mint bármely többi gyerekeknek szóló programjainknak. Egész napon át a Malom környékén sok játékkal, rengeteg érzékszervet megmozgató lehetőséggel töltjük el napunkat. Végig járjuk a Malom épülete mellett csörgedező patak mentén húzódó Forrás tanösvényt. A

tanösvényen 17 táblával jelöltük az ottani állatokat, növényeket, melyeket a gyerekekkel szintén végig tanulmányozunk, az ösvényen fellelhető gyógynövényekkel együtt. Rendkívül tartalmas napunk ez mindig, melyen örömmel vesznek részt a gyerekek. Ezt a programunkat is 7-től 14 éves korig hirdetjük, de vannak itt is eltérések a korosztályokban, előfordulnak kisebbek és nagyobbak is a kiírt életkoroktól. Ez a programunk megjelenik turisztikai oldalakon is többek között, hiszen a hely a Balaton közelsége miatt turisztikailag is kiemelt fontosságú. Így a környékünkön nyaralók szívesen hozzák hozzánk gyerekeiket, ha esetleg egy nap szabadságot szeretnének maguknak, itt biztonságban, jó helyen, tartalmas programmal tudhatják gyermekeiket. Természetesen környékbeli is érkeznek ilyenkor is, de ez a programunk inkább a turistákat célozza meg.

Egyéb gyermekprogramjaink: a fentebb felsoroltak mellett évszakoknak, ünnepköröknek megfelelően szervezünk még különféle gyermekprogramokat. Mivel a gyermekek környezeti nevelése kiemelten fontos feladatunk már a kezdetek óta, így a Malomban zajló tematikus gyógynövényprogramjainkon pl. A tavasz a Malomban, Ősz a Malomban, Advent a Malomban c. rendezvényeinken is mindig van egy alkalom, melyet kizárólag gyermekeknek szervezünk. Ilyen például az őszi időszakban a Tök-jó napunk, ahol őszi gyógynövényekkel, termésekkel készítünk kreatív díszeket, kóstolva, érzékelve is őket. Vagy a Tavasz a Malomban c. programoknál van egy viricselős napunk, amikor a gyerekekkel kóstolunk nyírvizet, melyet együtt „fogunk fel” egy nyírfáról. Az Advent a Malomban c. programsorozatunkban egy alkalomkor pedig együtt karácsonyozunk, gyógyteaázunk és mesélünk a gyerekeknek meghirdetett programon.

6. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült Gyenesdiáson, a Festetics Herbárium és Fűszerkertben, óvodásoknak tartott foglalkozáson, 2021. szeptemberében.

7.

Manófüvek – Gyógynövényes családmesék c. mesekönyvemről

„Nem terveztem, hogy meséket írok.

Hosszú utat jártam be, míg három gyermek édesanyjaként természetgyógyász-fitoterapeuta lettem, sok évvel ezelőtt.

Gyermekeim, családom, az általam tartott óvodai, iskolai rendhagyó környezet órák, az élménytáborok sokasága alatt történt megannyi gyógynövényes kaland mind-mind mesékkel, csodákkal teli, melyeknek folytonos meg- és átélése arra ösztönöztek, hogy ezeket a meghatározó megtapasztalásokat mesékként le kell írnom, át kell adnom.

Hiszem és tudom, hogy a mai világban is szükség van a mesékre, éppúgy mint a gyógynövényekre, és mindazokra a természetben fellelhető apró csodákra, melyek bennünk, gyerekeinkben élnek, valahol nagyon mélyen szunnyadva.

Ez a mesekönyv így született és célja az, hogy ezeket az önvalónkban meglévő ősi gyógynövényes, elfeledett tudásokat visszacsalogassák.

Magot vetve, mert csak így lehet. Hittel és szeretettel!

Őszinte szívvel köszönöm családomnak, hogy mindig és mindenben segítségemre vannak, férjemnek, hogy elfogadta, hiszi és segíti utam, közös utunk!

Édesanyám, nagyszüleim mindig velem levő emlékét.

És nem utolsósorban, nagy szeretettel ajánlom könyvem gyermekeimnek, táboros, Kakukkfű Portás családom valamennyi tagjának, akik nélkül most, kedves Olvasó, nem olvashatnád kalandjainkat.” Részlet a mesekönyv előszavából.

8. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült Gyenesdiáson, 2021. szeptemberében. Manófüvek – Gyógynövényes családmesék c. mesekönyvem első kötete

Ebben az első kötetben hét gyógynövényről írtam mesét, így a

- Kislevelű hárs– 1. Mese - Az öreg vindornyafoki hársfáról
- Mezei kakukkfű – 2. Mese – A bátor mezei kakukkfűről
- Lándzsás és kerek levelű útifű – 3. Mese – Az útifű testvérekről
- Fekete nadálytő – 4. Mese – A varázslatos forrasztófűről
- Vadrózsa – 5. Mese – A szépséges Csitkenye kisasszonyról
- Pettyegetett v. orvosi tüdőfű – 6. Mese – A manó gyógyító pettyegetett tüdőfűről
- Nagy csalán – 7. Mese – A mókamester nagy csalánról

A mesekönyvben a történeteken kívül található még egy saját tervezésű társasjáték is, melyben a mesék főhőse, Zöldmanó indul el Hárs apóig, de útja során több akadályt kell legyőznie, természetesen a könyvben megtalálható gyógynövények segítségével.

Nagy örömmel tölt el, hogy a könyv országszerte több intézménybe – óvodákba, iskolákba – bekerült, a környezetismeret órák tananyagának kiegészítéseként.

Az első kötet sikerén felbuzdulva 2022. júniusában jelent meg a mesekönyv második része, Manófüvek – Gyógynövényes családmesék II. – Tavaszi zsongás címmel. Ebben a kötetben 5 mese kapott helyet, első sorban a tavaszi gyógynövényekről mesélve.

- Medvehagyma – 1. Mese – A tavaszi medvehagymáról
- Nyírfű – 2. Mese – A viricselős nyírfáról
- Illatos ibolya – 3. Mese – Az illatos ibolyáról
- Gyermekláncfű – 4. Mese – A varázslatos pitypangról
- Fekete bodza – 5. Mese – A melengető bodzavirágról

9. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2022 júniusában, Gyenesdiáson. Manófüvek – Gyógynövényes családmesék II. – Tavaszi zsongás c. kötet egy képe. Illusztrátor: Nadrai Nóra.

2022. Karácsonyára pedig megjelenik Zöldmanó Karácsonya címmel az ünnepre szánt mesekönyv is, mely a karácsonyi ünnepkör gyógynövényeivel ismerteti meg a kis olvasókat. Ebben a kötetben egy hosszabb mese kap helyet, a fenyő, fahéj, szegfűszeg, csipkebogyó jelennek meg fő gyógynövényekként a történetben.

További kötetek megírását és megjelentetését is tervezem.

A mesekönyvekkel célokom, hogy a saját- ill. táboros gyermekeimmel mélyen megélt gyógynövényes kalandjaink mesékké való szövésével minél szélesebb körben megismertetni a gyógynövényeket, a mesék eszközeinek lehetőségeivel is.

10. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2022. október 20-án Sopronban. A készülő Zöldmanó karácsonya c. új mesekönyvem egyik illusztrációja. Illusztrátor: Nadrai Nóra.

4. Szakmai összegzés

Kakukkfű Portánkon zajló környezeti nevelés jó irányban halad, jó gyakorlatot és példát mutat a gyermekek és a felnőttek természethez közeli mindennapjainak megéléséhez, fenntartható jövőképet, egészségesebb életminőséget tesz lehetővé a gyógynövények, a környezetben fellelhető értékek megmutatásával.

Hitvallásomnak tekintem tevékenységem által megmutatni azt, hogy az állatok, növények tiszteletével, megismerésével, a „természetben éléssel”, mennyivel szebb, jobb, tartalmasabb életünk lehet.

A természetgyógyászat, benne a gyógynövények holisztikussága mintegy összekötő híd van jelen a Porta tevékenysége és a környezeti nevelés között.

Egészben igyekszünk szemlélni a körülöttünk levő világot, annak minden szépségével, éppúgy, mint ahogy a környezeti nevelés is teszi ezt a gyermekeknek megmutatva, hogy a természet- vagy környezetismeret nem csupán egy tantárgy, hanem maga az élet, minden körforgásával, mindenségével.

A tapasztalati, gyakorlati tudás átadásával, az interaktivitás lehetőségével, a folyamatos megújulással, a téma iránti egyre inkább fokozódó érdeklődésnek, ill. saját elhivatottságomnak köszönhetően, úgy gondolom, az irány adott és jó, de további ötletek, lehetőségek megvalósításra van még szükség a téma fontossága miatt is, így sok dolgunk van a továbbiakban is.

Nagy öröm számomra, hogy Gyenesdiás Nagyközség Önkormányzata támogatja további elképzeléseimet, nem anyagiakban, hanem a környezeti neveléshez kapcsolódó terveim pályázati lehetőségeinek felkutatásában, azok felkarolásában. Ez nem véletlen, hiszen a nagyközség élen jár a „zöldítés”-ben, minden téren. A településen működő Kárpáti János Általános Iskola és Alapfokú Művészeti iskola rendelkezik az Örökös ökoiskola címmel. Az iskolában gyógynövénykert, öko-játszótér, klímabizottság működik, sikeresen és valóban élő módon. Az óvoda szintén „zöld”. Mindezt rengeteg környezet tudatos programmal, melyhez Kakukkfű Portánk révén a gyógynövények is ezer szállal kötődnek hosszú évek óta.

Így tavaszra elkészül a Malom melletti területen egy Pajta szín, mely a Herbáriumban zajló folyamatos gyermek- és felnőtt gyógynövényes képzéseknek, foglalkozásoknak, rendkívüli környezetismeret óráknak nagyobb és még különlegesebb nyílt helyszíni, fizikális teret tud majd biztosítani. Mindezt a csobogó kis Malom patak, a Balaton közelsége, egy 1551-ben épült, megújult vízimalom mellett közvetlenül, a Nyugat-Balaton szépséges közegében, gyógynövények valódi ölelésében.

Reményeim szerint itt tud majd megvalósulni 2023 tavaszától még több gyógynövényekkel kapcsolatos rendezvényünk is, melyre már készülnek az előzetes tervezeteink, így többek között pl. az 2019-ben már sikeresen elkezdődött Csipkebogyó napok rendezvénysorozatot is itt szeretnénk tovább folytatni. Ahogy eddig is tettük, továbbra is szeretnénk, ha meg tudnánk mutatni azt, hogy mennyire részei a gyógynövények mindennapjainknak, így ünnepkörök, szokások, mesék, dalok, zenék formájában is szeretnénk mindezt élővé is tenni.

Azt gondolom, Kakukkfű Portánk már a közel egy évtized alatt bizonyított, helye van a környezeti nevelésben, ezt a helyet továbbra is szeretnénk megtartani, méginkább megerősíteni és persze szeretnénk, ha mindezt továbbra ilyen rendületlen hittel és még több szeretettel tudnánk a továbbiakban is megvalósítani és megélni. Gyógynövényekkel, „Vissza a természetbe!”.

11.Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2021 júliusában Gyenesdiáson, a Festetics Fűszerkertben. Óvodásoknak tartott gyógynövényes foglalkozáson.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Ágoston György (1991): Nevelésméлет, Tankönyvkiadó, Budapest.
2. Balázs Géza (2014/9) A környezeti nevelés jelentősége, Új köznevelés, , 4-7.
3. Barabás Katalin (2006): Egészségfejlesztés, Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest.
4. Bartos É., Reisz M., Vitéz Gy., (2009) Módszertani háttéranyag – oktatói segédanyag, Tankönyvkiadó, Budapest
5. Bella Huba (2021/49): A gyógynövények bűvöletében, Magyar Mezőgazdaság,18-19.

6. Bihariné Krekó I. (2003): Az óvodai környezeti nevelés módszertana, Öko-Fórum Alapítvány, Budapest.
7. Bódis A., Ádám F. [2013] A környező világ megismerésének módszerei. jgypk.hu. Letöltés ideje: 2022. 08. 30.
8. Gombocz J., Hamer P., (2000): Test és nevelés – egészségnevelés? Tankönyvkiadó, Budapest.
9. Bálint György, [2017] iskolakertprogram.hu. (11.) Letöltés ideje: 2022. 09. 01.
10. Meleg Csilla (1998): Iskolai egészségnevelés: a feladat újrafogalmazása, Tankönyvkiadó, Budapest
11. Meleg Csilla (1999): Az iskola időarcai, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs.
12. Lehoczky János (1999): Iskola a természetben avagy a környezeti nevelés gyakorlata, Raabe-Klett Könyvkiadó, Budapest.
13. Jennie N., Jane W., (1999): Egészségmegőrzés, Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest.
14. Szent-Györgyi Albert (1930): Az iskolai ifjúságtestnevelése. Testnevelés 3; 928-933.
15. Viktor András (1993/14.): A környezeti nevelés rendszere. Iskolakultúra, 13-16.

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2016-ban Gyenesdiáson, a Zöld-napi
gyógynövényútján. 18
2. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2020 nyarán Karmacson, nyári táboros
emlékeink képeiből. 19
3. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2019-ben Zalaköveskúton, a Tarkarét
Bivalytenyészetben. „Vissza a természetbe!” nyári táborunk egyik napján a bivalyok
között. 22
4. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2022. október 22-én Gyenesdiáson, a Festetics
Fűszerkert és Herbáriumban általam tartott Tök-jó napi, gyermekfoglalkozáson. 23
5. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült Gyenesdiáson, az egykori Talabér-Bujtor-Osvald
féle vízimalomnál, általános iskolásoknak tartott rendkívüli környezetismeret órán, 2022.
júniusában 24
6. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült Gyenesdiáson, 3. osztályosoknak általam tartott
rendkívüli környezetismeret órán, 2022. májusában 25
7. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült Gyenesdiáson, a Festetics Herbárium és
Fűszerkertben, óvodásoknak tartott foglalkozáson, 2021. szeptemberében. 26
8. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült Gyenesdiáson, 2021. szeptemberében. 27
Manófüvek – Gyógynövényes családmesék c. mesekönyvem első kötete.
9. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2022 júniusában, Gyenesdiáson. Manófüvek –
- Gyógynövényes családmesék II. – Tavaszi zsongás c. kötet egy képe. Illusztrátor:
Nadrai Nóra. 29
10. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2022. október 20-án Sopronban. A készülő
Zöldmanó karácsonya c. új mesekönyvem egyik illusztrációja. Illusztrátor: Nadrai
Nóra. 30
11. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2021 júliusában Gyenesdiáson, a Festetics
Fűszerkertben. Óvodásoknak tartott gyógynövényes foglalkozáson. 32

GYAKORLATOK BESZÁMOLÓJA

1. BEVEZETÉS

Gyakorlati tevékenységeimet az alábbi helyeken töltöttem:

- Gyenesdiás Kárpáti János Alapfokú Általános és Művészeti Iskola gyógynövénykertje
- Szentgyörgyvári Levendulafarm
- Volner Lajos Kertészete - Gyenesdiás
- Parragi Kertészet – Vindornyaszőlős.

2. GAZDASÁGI GYAKORLAT I.

2.1. Gyenesdiás Nagyközség Általános Iskolája

Gyenesdiás egy bűbájos, kicsiny, Balaton parti település Keszthelytől 2, Hévíztől 7 km-re. A nagyközség a Nyugat-Balaton régió egyik legintenzívebben fejlődő települése – napjainkra Keszthellyel szinte összenőve – nemcsak a turisták, hanem az ott élők által is kedvelt, jól élhető családbarát üdülőfalu.

A település gyönyörű természeti környezetben fekszik: északról a Keszthelyi-hegység szelíd lankái határolják, délről a Balaton hullámai mossák ölelkezve. A közel 4000 állandó lakossal rendelkező nagyközség éli és érti a természetet, létezésének alappillére a kapott természeti érték. Nyáron pezsgő balatoni fürdőélet, egész évben számtalan kirándulási lehetőség, ápoltság és gondozott turistaútvonalakkal teszi vonzóvá a települést, melynek vezetése teljes mértékben „zöld szemléletű”, mely szemléletet a felnövő generációk nevelésében már az óvodás korosztálytól kezdődően az általános iskoláig fontos feladatának tartja.

Gyenesdiás Nagyközség Önkormányzata 2015. novemberében csatlakozott a Klímabarát Települések Szövetségéhez. 2019-től a Kárpáti János Alapfokú Művészeti és Öko-iskola természettudományi szakkörének diákjai – bekapcsolódva a nagyközség klímastratégiájába – hivatalosan is, ünnepélyes keretek között „klímanagykövetté” váltak. Negyedévente klímaköveti gyűlést tartanak polgármesteri őszinte figyelem mellett tevékenységükről, melyet pedagógusaikkal a mindennapjaikba is beépítenek. Például bogarak számára több

udvari rovargarázt, madáretetőt, madárodút, madárkamerát készítettek, tematikus túrákon, foglalkozásokon vesznek részt stb.

Az én gyógynövényes tevékenységem, ill. gyakorlatom eltöltése is itt illeszkedik a nagyközség életébe.

2.1.1. Gyakorlati tevékenységem bemutatása

Gyakorlatomat a Kárpáti János Alapfokú és Művészeti Iskolában, az ott készült gyógy- és fűszerkert kialakításában töltöttem, melynek tervezésében, kivitelezésében és megvalósításában is már aktív részem volt. (Korábban több keszthelyi óvodában szintén fűszerkerteket létesítettem)

A kert kialakításának oka az, hogy a gyerekek akár tanóra keretein belül is, de egyéb szabadidős foglalkozásokon – a már említett természettudományos szakkörön pl. - közvetlen közelben megtapasztalhassák egy fűszerkert minden pozitívumát.

A kertbe több gyógynövényt ültettem. Bekerült a magaságásokba többek között pl. orvosi zsálya, izsóp, kakukkfű, bíbor kasvirág, de számos menta faj, citromfű és levendula is. Terveim szerint kora tavasszal együtt vetem majd a gyerekekkel a körömvirág, bazsalikom és egyéb egynyári kultúrák magjait. Ezek talajból történő kelése is érdekes, gyerekek által kedvelt megfigyelő, tapasztalati tevékenység. A kertben látottakat és az aktualításokat rendszeresen rendhagyó foglalkozásokon, környezetismereti órákon szeretném bemutatni majd a gyerekeknek.

1. Ábra. Saját felvétel. Készült Gyenesdiáson, az Általános Iskola udvarán általam létrehozott és gondozott gyógynövénykertben, 2021-ben.

2.1.2. SZAKMAI ÖSSZEGZÉS

Mivel a település vezetői a környezettudatosságra, földünk és környezetünk állapotára mindig nagy figyelmet fordítottak eddig is, így a környezeti nevelés fontos helyszíneként működnek a térségben. Az egészséges élettér, a környezettudatosság, nemzeti értékeink védelmét az iskola vezetése és a nevelőtestület is felkarolta, így valósulhatott meg a gyógynövénykert is az iskolában. Gyenesdiás nagyközség a Biodiverzitás Fővárosa verseny győzteseként élen jár a zöldítésben, így a gyógynövénykert megvalósítása nemcsak egy megvalósult újabb álom a község és az iskola életében, hanem egy valódi élettér, melyet játszva, tanulva használhatnak pedagógusok, gyerekek és szülők egyaránt. Öröm és megtiszteltetés volt mindebben ilyen aktívan részt venni gyakorlatom ideje alatt, illetve majd a későbbiekben is.

3. Gazdasági gyakorlat II.

Gazdasági gyakorlatom Szentgyörgyváron, egy 2 éve újonnan telepített levendulásban töltöttem. A szentgyörgyvári levendulás telepítéséhez, annak megvalósításához, illetve az ott idén először létrejött programokhoz való személyes kötődésem egészen hosszú évekre, a

tulajdonossal ismeretségünk hosszú évtizedekre nyúlik vissza. Somogyi Tündét, a levendulás megálmodóját nagyon régről, jól ismerem. Mindig felnéztem és példaképemnek tekintettem a törekeny, megállíthatatlan, ötvenes éveiben járó, ötletekből soha ki nem fogyó Tündét, aki falusi lányként gyökereiben hordozta a gazdálkodás, a növények szeretetét, szorgalma pedig egészen lenyűgöző volt számomra mindig. Tünde egy válás, majd abból való kilábalás után gondolt egyet, és vett egy kb. 1 hektáros műveletlen területet a Hévíz közeli Szentgyörgyváron, ahol építkezni kezdett és belevágott abba, hogy régi álmát végre megvalósíthassa és önálló gazdálkodásba kezdjen. Először méhészkedni kezdett, hiszen a létrejött tanya adottságai erre kiválóak voltak a szomszédos erdős és egyéb művelt területek révén. Családjából hozta a tudást, így nem volt kérdés, hogy belevágjon-e. Aztán a méhészkedéshez a meglevő, még viszonylag kihasználatlan lehetőségek miatt a levendula került érdeklődése fókuszába. Tünde ekkor keresett meg engem a levendula telepítésének ötletével, melyről először igyekeztem lebeszélni. Véleményem szerint először hosszas piackutatásnak kellene megelőznie egy ilyen jellegű befektetést, hiszen a levendula, bár jelenleg nagy érdeklődésre tart számot, mégis, oly sokan vágtak bele meggondolatlanul a telepítésbe a valós igények felmérése nélkül a közelmúltban megfelelő ismeretek és tapasztalat, értékesítési lehetőségek teljes hiányában, hogy határozottan azt tanácsoltam Tündének, hogy nem vagyok benne biztos, hogy jó-e az ötlete. De ő hajthatatlan volt, és elkezdődött a tervezés, már velem. Mindezt főállás mellett, párjával, mintegy kiegészítő lehetőségként álmodta meg, nem csekély kihívásnak kitéve mindezzel magukat. Így indult el a Szentgyörgyvári levendulafarm, 2020-ban.

3.1. A szentgyörgyvári levendulafarm elhelyezkedése, tudnivalói

A levendulafarm rendkívül jó adottságokkal rendelkezik. Több irányból megközelíthető, jól járható, karban tartott műúton éppúgy, mint romantikus, kacsaringós, szintén jól járható „hegyi utakon”. Hévíztől 7, 5 km, Keszthelytől 14 km távolságban a 76. számú főútvonalon egyszerűen elérhető. Mindez a meglevő környezeti lehetőségekhez adódva igazán vonzóvá teszi megközelíthetőségét. Keszthely és Hévíz turisztikai vonzáskörzetéhez szorosan kapcsolódó Alsópáhok község irányából, egyenesen az egykori, méltán híres borairól és szőlőiről nevesült Külső-szőlőhegyen található. A valamikori szőlő területek megszüntetésével viszonylag nagy, egybefüggő (kb. 1 hektár) területek kerültek felparcellázva a környéken, így a levendulafarm is egy ekkora területen helyezkedik el, nem teljesen befoglalva a területet, melyen egyéb kultúrák (pl. Clary számóca) is telepítésre kerültek. A

terület rendkívül jó infrastruktúrával rendelkezik, víz, villany, földgáz ellátása adott, mely szempontok a birtok kiépítésénél, létrehozásánál is elsődleges szempontok voltak. A lakóépületen kívül egy tároló, feldolgozó épület lett kialakítva, mely az adott munkák folyamatainak ellátását szolgálja. A gépesítés jelenleg még „gyerekcipőben” jár, hiszen a sorok közti fűnyíráshoz szükséges egyszerű fűnyíró és a tövek gyommentesítéséhez szolgáló kézi kapa adja a megmunkálás eszközeit. A virágzat aratása szintén kézzel történik. A terület bekerített, közvetlen szomszédjában gyümölcsös és fiatal szőlő telepítés található.

A birtokra a levendula (*lavandula angustifolia*) telepítése 2020-ban, az őszi időszakban, októberben történt meg, melyben fontos szempont volt, hogy ez az időszak szerencsésebb, ilyenkor az időjárás alakulása lényegesen kedvezőbb a szabad gyökerű palánták megmaradásához: a hőmérsékleti értékek még ritkán kúsznak 0°C alá és rendszerint elegendő csapadék is esik a begyökeresedés megindulásához, mint ahogy itt is történt. Az ültetés sikeres és szerencsés volt, hiszen minimális veszteséggel történt meg az állomány begyökeresedése. - 3 - A 4000 m² napsütötte területre mintegy 1500 szabad gyökeres tő került beültetésre. A telepítés előtt szántás, majd boronálás történt, így az előkészített talajba 150X50 cm-es ültetési távolságba kerültek a növények, melyek a Lipovszky Levendula/Harc egészséges, vegyszermentesen nevelt, jó kondíciójú, erőteljes palántái voltak. A telepített palánták kizárólag mechanikai úton, vegyszermentesen voltak és jelenleg is vannak kezelve.

A levendulafarm emberi erőforrását tekintve két személyt foglalkoztat, őstermelői, kistermelői minőségben, mintegy „mellékállásban”. Egyéb, „külső” segítség még nincsen, bár a terület gyommentesítése nem kis feladat a két ember számára az egyéb tevékenységeik mellett, de jelenleg még nem terveznek további segítség igénybevételét. Mivel a levendula telepítése a tavalyi évben történt, az idei első betakarítás fontos mérföldkő volt, megmutatta annak sajátosságait és benne rejlő lehetőségeket. A levendula telepítésének elsődleges célja a virágzat feldolgozása volt, frissen vágottan annak csokrozása, mely szárítás után így csokor formájában, ill. majd a szárról való lefejtés utáni „ömlesztett szárítmányként kerül értékesítésre éppúgy, mint az illóolaj és víz. Mindez ebben az első évi, megmutatkozó virágzat mennyiségében már adta az elvárásokat. Így nyers virághozama hozzávetőlegesen 0,8 tonna volt, az illóolaj mennyiségéről még nincsenek pontos adataim.

A levendula learatása ún. „szedd magad” nyílt napi akció keretében történt meg, mely több napra lebontva, a közösségi média lehetőségeit kihasználva került meghirdetésre. Ez a lehetőség több pozitívumot is hozott. Egyrészt megoldódott a levendula betakarítása és

azonnali értékesítése , hiszen előre meghatározott árért a látogatók saját maguk szedhettek a helyszínen kapott papírtasakokba virágzatot, másrészt sokan érkeztek a környező településekről, nyaralásról fotózkodni, családi pillanatok megörökíteni, miközben a már elkészített csokrokból vásárolhattak is, így némi plusz bevételhez juttatva a tulajdonosokat. Az akció egy teljes héten át tartott és rengeteg látogatót vonzott.

3.1.1. Gyakorlati tevékenységem a levendulásban

A levendulásban két, egymást követő napon vettem részt különböző munkafolyamatokban, ill. ezt megelőzően segédkeztem Tündének a nyílt napok megszervezésében, a logisztikában és az előkészületekben. Megírtam a felhívást, közzétettem általam ismert csoportokban, felületeken. Egyrészt a látogatók által le nem aratott virágzatot gyűjtöttük be Tündéékkel, majd a levágott virágokat külön asztalokra helyezve, tovább csoportosítottuk Szerencsénkre gyönyörűen sütött a nap, így a lehető legjobbkor tudtuk a begyűjtést megtenni. A hosszabb szárúakból én csokrokat kötöttem, melyeket felfüggesztettünk a tároló helyiség jól szellőző, erre a célra kialakított gerendáira, hogy az ott megszáradt csokrok majd ebben a formájukban legyenek értékesíthetőek. A rövidebb, nagyobb tömeget adó virágokat pedig a második nap délutánján elvittük az illóolaj lepárlást biztosító közeli Zalaszentlászlóra, ahol Bakos Péteréknél megtörtént a lepárlás. Tünde a következő napon ment a kész áruért, vagyis a levendula illóolajért és a levendula vízért.

Tünde beszámolója szerint az olaj nagyon jó minőségű lett, ami nagy öröm, így első próbálkozásra. Jelenleg zajlik az 5 és 10 ml-es üvegekbe töltés , azoknak megfelelő címkékkel történő , hogy minél előbb a gyenesdiási Herbárium polcain várhassák a vásárlókat. Mivel idei évben , az első aratásból még számottevő, nagyobb mennyiség nem készülhetett, így valószínűleg nem kell egyéb értékesítési lehetőségeken gondolkodni, bár felmerült közeli kézműves szappankészítők felkeresésének esélye is, de ez valószínűleg már a következő évek távlati értékesítési esélye lesz inkább.

3.1.2. SZAKMAI ÖSSZEGZÉS

Gyakorlati tevékenységem célja az volt, hogy segítségére lehessenek egy kezdő gyógynövényes vállalkozásnak, hiszen tudom, mennyire sokat jelent két dolgos kéz, biztató szavak és a türelmes hozzáállás a kezdeti csetlés-botlásokhoz. Azt gondolom, értékes, tevékeny időt töltöttem el a csodaszép Szeggyörgyváron és ahogy Tündével megbeszéltük munka közben, jövőre táboros gyerekeimmel egészen biztosan visszatérek majd egyegy napra, hogy ők is

beleszippanthassanak majd a levendula és a föld illatába egy egy szép nyári napon. Minél előbb, annál jobb.

2.Ábra. Forrás: Saját felvétel. Készült 2021. június 19. Szentgyörgyvár. Gyűjtésben .

4. Gazdasági gyakorlat III.

4.1. Volner Lajos Kertészete Gyenesdiáson

Gazdasági gyakorlatom helyszíne ismét Gyenesdiás volt, Volner Lajos helyi kertészetében segédkezhettem. A Volner család közel három évtizede foglalkozik zöldség-, gyógy-, és fűszernövényekkel, pontosabban palánták előállításával és forgalmazásával. Volner Lajos kertészete messze földön híres, palántáiért az ország minden részéről érkeznek a vásárlók, így van tennivaló bőven a gazdaságban. Azáltal, hogy a nagyközség az ökológiai gondolkodást és a környezettudatosságot képviselő közösségeket, valamint az egészséges táplálkozás ügyét támogatja, a kertészetnek nagy jelentősége van nemcsak a nagyközség, de a régió és az egész nyugat-dunántúli régióban is. Az ő kezdeményezésükre jött létre öt éve az “Egy ház, palántázz!” mottóval az a program, melynek az az egyszerű célja, hogy minél több családnak legyen ismét kertje, azt művelje is meg, ezáltal egészséges, saját termesztésű zöldség és gyümölcs kerülhessen a családok mindennapjain az asztalokra.

Mindennek közvetlen előzménye volt, hogy a nagyközségben több mint húsz éve útjára indították az Egy ház, egy szőlő programot is, melynek akkori célja a valamikori hegyközségi múlt felébresztése, annak újra indítása. Mivel Gyenesdiáson nem titkolt cél, hogy a valamikori kiskerti kultúra ismét teret hódíthasson, azzal a céllal, hogy a lakosság folyamatosan ismét hozzá tudjon jutni mindahhoz az egészséges táplálékhoz, melyeket nagyapáink, nagyanyáink fogyasztottak, egyúttal szeretnék is megmutatni, hogy a helyi termék egészséges és jó, ezért termelői piac is létrejött a felesleg árusítására. Mivel a piacot gyorsan megkedvelték a helyiek és még a környékeliek, valamint a turisták is, egyre inkább az let a tapasztalat, hogy kevés a palánta. Itt kapcsolódott be a Volner család kertészete a nagyközség életébe az "Egy ház, palántázz!" nevű akcióban, a palánták előállításában, mintegy biztos háttérként. Volner Lajos kezdeményezésére létrejött a Kertbarát Kör is, ahol rendszeresen előadásokat tartanak növényekről, gondozásukról, előállításukról, az Önkormányzat pedig a környezetvédelmi bizottság révén a palánták vásárlását támogatja, így a helyiek valóban csak egy minimális, jelképes összegért vásárolhatják meg azokat. A program az "az vagy , amit eszel" gondola jegyében zajlik sikeresen. Ötödik éve családonként tíz tő palántát juttat el az Önkormányzat a helyi családoknak, többnyire paprika, paradicsom palántákról , vagy fűszernövény palántákról van szó. A Kertészetben kb. 50 paprika és közel 70 féle paradicsom fajta kerül előállításra. Vannak olyan fajok is, melyek közvetlenül Gyenesdiáshoz kötődnek, mint pl. a Pelso, Gyenes, Faludi. A Kertbarát Kör elnökeként is ismert Volner Lajos különleges fűszernövények palántáival is foglalkozik, így pl. citrom-, ill. fahéj illatú bazsalikomokkal (*Ocimum basilicum* 'Cinnamon') többek között

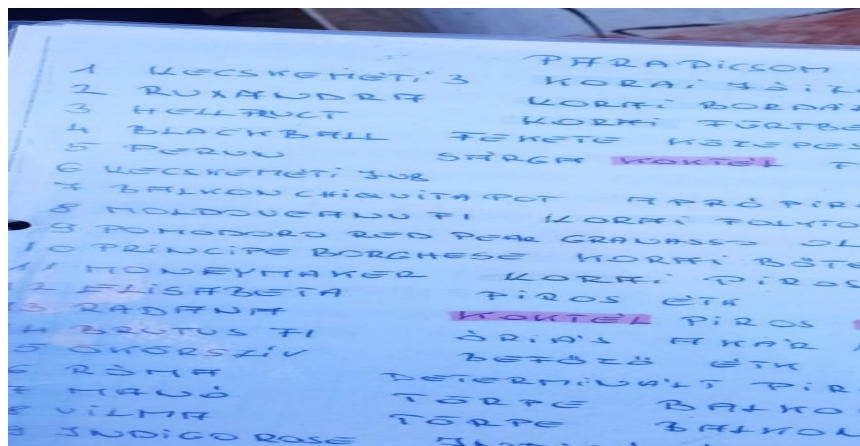
A Kertészet a nagyközség egyik kis utcájában, könnyen megközelíthető helyen, családi házak övezetében, 0,5 ha területen található.

A család minden tagja a kertészetben dolgozik, Lajos és felesége Éva a legtevékenyebben. De lányuk és vejük is fő állásban tevékenykedik.

Fő profiljuk a zöldség-, és fűszernövény palánták előállítása, értékesítése.

Zöldségek közül a paprika és a paradicsom, fűszernövények közül pedig bazsalikom fajok, levendula, borsikafű, lestyán, zeller, petrezselyem, kakukkfű, rozmarin teszik teljessé a listát. Területükön hat fóliaház található, melyekben csöves, melegvíz-keringtetésű fűtési rendszert alkalmaznak, az állandó hőmérséklet biztosítása miatt. Első sorban a paprika és a paradicsom

meleg igényessége miatt fontos a fűtésrendszer, melyet a tavalyi évben tudtak korszerűsíteni. A magokat nagyon korán, már januárban elkezdik vetni, hogy minél korábban, állandó, megbízható minőségben tudják őket értékesíteni. Vevőik állandóak, de egyre messzebből is érkeznek hozzájuk a növényekért.

5. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült Gyenesdiáson, 2021. árpilisában. Volner Lajos paradicsom fajtaválasztéka, részlet.

4.1.1. Gyakorlati tevékenységem a kertészetben

A kertészetben elsődleges feladatom - mivel az őszi időszakban vettem részt a munkákban - a fóliasátrak téliesítése, a fűtési rendszer felülvizsgálata, a szaporító tálcák tisztítása volt.

Részt vettem a leendő palánták helyének előkészítésében, a problémás helyeken a talaj cseréjében éppúgy, mint a fóliasátor vázának fertőtlenítésében. Ennek első lépése volt a még megmaradt néhány növény állomány fertőtlenítése, kénpor égetésével. A hajtatólétesítmény 100 négyzetméternyi területére számítottunk Lajossal 1 kg kénport. Ezt nem mindig tartja a kertész jó megoldásnak, hiszen a kén égetésekor létrejövő sav roncsolja a fóliát, így annak élettartamát is megrövidíti. A fóliasátrat légmentesen bezártuk, hogy a kén jól ki tudja fejteni hatását. Két nap múlva, amikor a növényállomány elszáradt, kinyitottuk a szellőzőket, majd a szellőztetés után kitakarítottuk a sátrat. Mivel Lajos úgy látta jónak, még egyszer megismételtük a fertőtlenítést a takarítás után. Mint megtudtam, ilyenkor a belső vázon megbúvó kórokozókat is ki tudjuk űzni végleg. Mindezek után a talajt is kb. 10 cm mélyen fellazítottuk, hogy onnan is eltakarítsuk a talaj felső rétegében megmaradt kártevőket és

kórokozókat

Számomra érdekes feladat volt a fóliasátor takarítása is. A fertőtlenítés után eltávolítottuk a növénymaradványokat a fóliából. A növényeket a talajból a gyökérzettel együtt húztuk ki, de közben Lajos megmutatta, hogyan kell átvizsgálni a gyengébben fejlett növények gyökérzetét. Minderre azért volt szükség, hogy megnézzük, nem láthatóak-e rajtuk fonálférgek jelei. Ez azért fontos, mert ha ilyesmikkel találkozunk, fel kell készülni ellenük, védekezéssel. A fóliasátrakat nagyon alaposan kitakarítottuk, hiszen – mint megtudtam – a legapróbb növényi maradványoktól is meg kell szabadulni, a kórokozóknak nem szabad esélyt hagyni.

4.1.2. SZAKMAI ÖSSZEGZÉS

Számomra meghatározó volt a Volner család kertészetében töltött gyakorlati idő. Sok olyan munkában vehettem részt, melyről eddig nem tudtam szinte semmit sem. Úgy érzem, fejlődtem, annak ellenére is sokat jelentett ez az időszak, hogy egészen biztos vagyok benne, soha nem fogok ilyen nagy mennyiségű növényt előállítani, fóliát sem tervezek készíteni. De a tapasztalat, amit Lajoséknál megszereztem gyakorlati időm alatt, mindenképpen segíti további tevékenységeimet.

5. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült 2022. augusztusában, Volner Lajos kertészetében. Teleltetési kísérletnek meghagyott paprikák között.

5. Nyári gyakorlat

5.1. Vindornyaszőlős – Parragi kertészet

Nyári gyakorlatom helyszínéül, személyes indíttatásom által egy zala megyei, vindornyaszőlősi családi vállalkozás kertészetét választottam.

A kis gazdaságot vezető és működtető Parragi családdal évekkkel ezelőtt találkoztam először, egészen egyszerűen palántákat vásároltam az addig általam még nem ismert kicsiny falucska lelkes, fiatal házaspárjától, mely karmacsi bitrokunktól csak néhány kilométernyire található. Személyes ajánlások révén ismertem meg a kertészetet, ahova évek óta visszajárok egész évben.

Egy sokáig elhagyatott telken, éppen Vindornyaszőlős kellős közepén, szinte a semmiből nőtt ki az első, óriási fóliasátor alatta a növények tengerével.

A Parragi házaspár már jó ideje gondolkodott egy családi vállalkozás elindításán, elsősorban növényekkel szerettek volna foglalkozni, hiszen mindketten agrár végzettségűek. Edina gazdasági szakember, Péter pedig élelmiszeripari, ettől függetlenül, mindketten növényimádók voltak mindig is, innen is jött az elhatározás majd a tettek. Először próbálkoztak dióval, homoktövisrel, de egyikkel sem voltak megelégedve.

Ekkor megszületett az ötlet, hogy virágokat, majd fűszer- és zöldségnövényeket neveljenek. Régóta megvolt már minderre a vágy és mindebben megerősítette őket az, hogy a környéken nem volt megbízható lelőhely minderre. Tökére is szükségük volt ötletük elindításában, így elkezdtek pályázni. A fiatal gazda pályázaton nyert összeg megalapozta vállalkozásukat. Fóliasátrat készítettek, ezek után pedig elkezdték a növényeket telepíteni.

A kedvencek a krizantémok voltak kezdetben, de a növények sora tavasz közeledtével mindinkább bővült. A fóliákba elkezdtek egynyári növényeket, többek között muskátlit ültetni, de próbálkoztak bűdöskével, begóniával, árvácskával, mindinkább bővítették kínálatukat. A tapasztalatok révén a krizantémok fajtaválasztékát is bővítették. A hagyományos virágok mellett kisebb mennyiségben ugyan, de extrább fajtákkal próbálkoztak, sikerrel. Nagyjából egy év alatt megmutatkozott, hogy valójában mire van a legnagyobb

igény. Nem álltak meg a virágoknál, mivel egyre többen kezdtek ismét kertet művelni, felmerült a kereslet a zöldség-, és a fűszernövény palántákra is. Így paprika, paradicsom, uborka, tökfélék, levendula, oregano, bazsalikom fajták kerültek a mind szélesedő kínálatba. Nem nagy vállalkozásban gondolkodnak, kicsiket lépnek, de biztosan. Az első fólia után az infrastruktúra kialakítása, majd a következő, második sátor építése következett. Építettek ezeken kívül egy olyan épületet, melynek többféle funkciót gondoltak ki. Szociális helyiségek mellett szaktanácsot is szeretnének adni a jövőben, hiszen az eddigi tapasztalatok alapján minderre nagy szükség jelentkezik.

Összegzésképpen: A 2015-ben alakult vállalkozás elsősorban virágkertészeti tevékenységgel foglalkozik Vindornyaszőlősen. A kertészet közel 0,5 ha területen működik, amelyen megtalálható 700 m² fóliafelület, 500 m² szabadföldi terület virág termesztéshez, és egy 60m²-es épület bemutató térrel. A kertészet nem folytat árudai tevékenységet, csakis saját nevelésű növényeket árusít. Folyamatosan pályázati lehetőségekkel beruházásokat hajtanak végre, a helyi igényeknek megfelelően fejlesztenek.

5.1.1. Gyakorlati tevékenységem

A Parragi kertészetben nyári gyakorlatomat töltöttem, 2022. április 25-29-ig.

Feladatom összetett és sokrétű volt. Egyrészt az egynyári virágpalánták folyamatos gondozása, az öntöző rendszer időszakos meghibásodása miatt a hirtelen jött nagy meleg miatti állandó öntözés, a márciusban elvetett és már kikelt zöldség-, és fűszernövény magok kipikírozása, majd első sorban a paradicsom palánták cserepezése és ápolása jelentette. Részt vehettem uborka, paprika, paradicsom, levendula, borsikafű, kakukkfű és oregano cserepezésében, gondozásában.

A palántanevelés első mozzanatát, a magvetést Edinák még februárban megtették a fóliában szaporítóládákba, így én segédkezhettem már márciusban az aprócska paprikák, majd áprilisban a már lassan eladó sorba kerülő, szépen kikelt és már megnövekedett növények (paradicsom, uborka stb.) palántázó edényekbe történő szétültetésében.

5.1.2.SZAKMAI ÖSSZEGZÉS

Edináéktól rengeteg új információhoz és tapasztalathoz jutottam munka közben, így azt gondolom, fontos, számomra hasznos gyakorlati tudáshoz jutottam általuk gyakorlatom végzése közben.

Mindemellett nagyon érdekes és sok tapasztalatot adott pl. paradicsom palántákkal való munka, hiszen saját gazdaságunkban is nagy figyelmet fordítunk ennek a növénynek, minden évben sok száz palántát ültetünk és termését feldolgozva árusítjuk is különféle készítményekként.

A Parragi családnál eltöltött egy hetem számos felismerést, tapasztalati tudást adott a további tevékenységemhez, tanulmányaimhoz. Örömmel vettem részt a munkákban, bízom benne, hogy valóban hasznos segítője lehettem a szorgalmas, szimpatikus, dinamikus fiatal házaspárnak.

6. Ábra. Forrás: saját felvétel. Készült Vindornyaszőlőszőn, 2022. április 25-én. Paradicsom palánták cserepezése közben.

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: WAGNER ERNŐ JÓHANN
A Hallgató Neptun kódja: AOCTHG
A dolgozat címe: A KÖRNYEZETI NEVELÉS MEGVALÓSULT GYAKORLATA
A megjelenés éve: 2022 KARAKTER PORTÁLKON
A tanszék neve: MATE / KÁROLY ROBERT CAHUS / GYÖGY- ÉS FÜKERNÖVÉNYEK
TOSZ

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2022 év október hó 26. nap

Wagner Ernő János
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

A Wágenhoferné Pohl Magdolna (hallgató Neptun azonosítója: A0CJH6) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a portfóliót áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A portfóliót a záróvizsgán történő védeésre javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gyöngyös, 2022. év október hó 27. nap

Dr. Tury Rita
Belső konzulens